

Dosarul nr. 3-18/23
2-23022390-32503-01-3-13022023

DECIZIE

29 ianuarie 2024

mun. Chișinău

Completul de judecată special, instituit în cadrul Curții Supreme de Justiție, pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor,

în componența:

Președintele ședinței, judecător
Judecători

Ion Malanciuc
Oxana Parfeni
Aliona Donos

Grefier

Ana Scutaru

Cu participarea:

reclamantei
reprezentantului reclamantei, avocatului
reprezentantului pârâtei, avocatului
reprezentantului pârâtei, avocatului

Marina Rusu
Isae Cireș
Roger Gladei
Valeriu Cernei

examinând în ședință de judecată publică, în procedura contenciosului administrativ, cererea de contestare depusă de Marina Rusu împotriva Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor cu privire la anularea deciziei nr. 22 din 27 ianuarie 2023 și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatei,

c o n s t a ț ă:

La 13 februarie 2023, Marina Rusu a depus cerere de contestare a deciziei Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 22 din 27 ianuarie 2023 cu privire la candidatura Marinei Rusu, solicitând anularea deciziei nominalizate și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatei.

În motivarea cererii de contestare, reclamanta a invocat că, la 8 februarie 2012, a fost numită în funcția de judecător pe un termen de 5 ani, la Judecătoria Cahul, sediul Taraclia. Ulterior, la 20 mai 2017, a fost numită în funcția de judecător la Judecătoria Cahul, până la atingerea plafonului de vârstă.

A indicat că, în calitate de judecător a depus la Consiliul Superior al Magistraturii cererea și actele necesare pentru a participa la concursul pentru alegerea în funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii, fiind inclusă

în lista candidaților. În vederea evaluării, la 06 aprilie 2022, Consiliul Superior al Magistraturii a remis în adresa Comisiei de evaluare cererea cu actele depuse. La 14 decembrie 2022, a participat la audieri în ședința publică a Comisiei de evaluare, unde au fost abordate două chestiuni: 1. Procedura disciplinară pentru o pretinsă încălcare a termenului de examinare a plângerilor persoanelor deținute în Penitenciarul din Taraclia, „din culpa judecătorului”; 2. Chestiuni privind nedeținerea declarației cu privire la avere și interese personale, după reîncadrarea în funcție (încetarea termenului de suspendare din funcția de judecător în anul 2017).

Reclamanta a susținut că, aceste chestiuni au stat la baza adoptării deciziei nr. 22 din 27 ianuarie 2023 de nepromovare a evaluării, decizie pe care o consideră ilegală și neîntemeiată.

Cu privire la nedeținerea declarației de avere și interese personale pentru perioada anilor 2014-2016, a reiterat constatările Comisiei de evaluare și anume, că a fost suspendată din funcția de judecător pentru perioada 05 mai 2014 – 02 octombrie 2017, la cererea sa pentru a beneficia de concediu de îngrijire a copilului minor. Suspendarea s-a încheiat la 02 octombrie 2017, când și-a reluat activitatea de judecător. La 30 martie 2018, a depus la Autoritatea Națională de Integritate declarația anuală privind averea și interesele personale, pentru anul 2017. Însă, după revenirea în funcție (02 octombrie 2017), nu a depus declarație așa cum stabilește art. 6 alin. (5) din Legea nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale, că subiectul declarării care, în conformitate cu legislația în vigoare, are raporturile de muncă sau de serviciu suspendate, depune declarația în termen de 30 de zile după reîncadrarea în funcție, indicând în declarație veniturile obținute împreună cu membrii de familie, concubinul/concubina lui pe parcursul întregii perioade nedeclarate, de asemenea bunurile deținute și interesele personale menționate la art. 4 alin. (1) lit. b) – m) la data depunerii declarației.

Reclamanta a subliniat că, Comisia de evaluare a invocat despre lipsa informațiilor privind veniturile și averea dobândită de candidată în perioada 2014 – 2016, fapt care a împiedicat pârâta să își îndeplinească obligația de a verifica, în mod amănunțit, veniturile obținute de candidată și cheltuielile suportate în acea perioadă. În absența tuturor informațiilor, Comisia de evaluare nu și-a putut forma o imagine exactă a situației financiare a candidatei în acea perioadă și prin urmare, nu a fost în măsură să verifice dacă veniturile obținute au fost legitime și dacă activele au fost dobândite în mod legal, așa cum este prevăzut la art. 8 din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

Având în vedere circumstanțele nominalizate, Comisia de evaluare a invocat că are dubii serioase (art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022) cu privire la conformitatea candidatei cu criteriile de integritate financiară și etică.

În privința acestor concluzii ale Comisiei de evaluare, reținând că nepromovarea evaluării a fost decisă de Comisia de evaluare în baza constatării așa numitor „dubii serioase” cu privire la conformitatea candidatei cu criteriile de integritate financiară și etică, reclamanta a evidențiat că „dubiile serioase” trebuie tratate în lumina unor împrejurări obiective care ar determina Comisia de evaluare să creadă că un candidat nu ar întruni criteriul de integritate etică/financiară. Or,

dubiile nu ar trebui să pornească de la lipsa de informații cu privire la venituri și cheltuieli pentru o perioadă, care, în cazul ei, s-a încheiat cu peste 6 ani înainte de evaluarea judecătorilor, iar ultimul an din această perioadă – 2017, a fost vizat în declarația cu privire la venituri și interese depusă la 30 martie 2018, pentru că o astfel de abordare este arbitrară/subiectivă.

În acest sens, reclamanta a menționat că, pârâta a pornit de la o premisă iluzorie și anume lipsa informațiilor privind veniturile și cheltuielile, deoarece această lipsă nu poate genera un dubiu față de integritatea sa. Dubiile pot apărea doar din informații obiective – procurare de bunuri a căror preț nu corespunde situației financiare a candidatului; procurare de servicii scumpe; chiar și folosința de aceste bunuri ar putea fi împrejurări ce ar genera dubiile serioase, dacă un candidat nu le-ar justifica în mod corespunzător. Dimpotrivă, în cazul ei, Comisia de evaluare a pornit de la presupuneri.

Mai mult, Comisia de evaluare, în temeiul Legii nr. 26 din 10 martie 2022, a verificat dacă în perioada 2014 – 2016 candidata sau persoanele menționate în art. 6 alin. (5) din Legea privind declararea averii și a intereselor personale au obținut bunuri mobile/imobile și a constatat că aceste bunuri în perioada respectivă de către persoanele vizate nu au fost obținute. Actele prezentate, însoțite de explicații, atestă veniturile soțului și cele din indemnizațiile primite pentru îngrijirea copiilor. La aceste venituri, Comisia de evaluare nu a constatat vreo eventuală discrepanță cu cheltuielile suportate și se află în relație rezonabilă cu necesitățile de întreținere pe categorii de populație stabilite de Biroul Național de Statistică. Respectiv, concluzia cu privire la dubiile serioase de integritate financiară constituie un arbitraru vădit.

În ceea ce privește nedepunerea declarației cu privire la venituri și interese după data reîncadrării în funcție (30 de zile începând cu 02 octombrie 2017), acest fapt, deși încalcă regimul juridic al declarării averii și intereselor personale, totuși, în fond, nu constituie o tănuire a veniturilor, care ar fi o problemă de integritate a judecătorului. Încălcarea regimului juridic al declarării averii și intereselor personale nu poate constitui un criteriu de nepromovare a evaluării, deoarece, în principiu, a fost omisă o obligațiune formalistă și care, de altfel, s-a prescris în timp.

În acest context, reclamanta a reiterat prevederile art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022, potrivit cărora se consideră că un candidat nu întrunește criteriile de integritate dacă s-a constatat existența unor dubii serioase privind conformitatea candidatului cu cerințele prevăzute la art. 8, care nu au fost înlăturate de către persoana evaluată. Astfel, nedepunerea declarației nu constituie un temei de generare a dubiilor serioase, dacă din informațiile obținute de Comisia de evaluare, aceasta a constatat că nici candidata, nici persoanele menționate în art. 6 alin. (5) din Legea privind declararea averii și a intereselor personale, nu au obținut bunuri mobile/imobile în perioada 2014 – 2016.

Cu referire la întârzierile admise la examinarea a 16 plângeri privind condițiile de detenție, reclamanta a menționat că Comisia de evaluare a constatat că candidata a admis întârzieri în 16 cauze aflate spre examinare în procedura sa. Potrivit constatărilor Comisiei de evaluare, pe niciuna din spețe candidata nu a emis o decizie în limita termenului de trei luni, stabilit de lege, iar în unele din aceste cauze, o decizie a fost emisă într-o perioadă de până la 11 luni. Comisia de evaluare a

concluzionat asupra existenței unor dubii serioase cu privire la conformitatea candidatei cu criteriile de integritate etică, în ceea ce privește admiterea întârzierilor la examinarea a 16 sesizări privind condițiile de detenție în anul 2019, care nu au fost înlăturate de candidată.

Reclamanta a apreciat aceste constatări ale Comisiei de evaluare ca fiind în contradicție cu constatările cuprinse într-o hotărâre judecătorească irevocabilă, care potrivit Constituției este obligatorie de respectat. Or, prin hotărârea din 29 noiembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău, irevocabilă la 06 iulie 2022, s-a constatat cu puterea lucrului judecat lipsa abaterilor disciplinare ale judecătorului Marina Rusu la modul de examinare a celor 16 cauze, la care se referă Comisia de evaluare.

Reclamanta a evidențiat că, în hotărârea din 29 noiembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău, instanța a indicat că nu poate reține în sarcina judecătorului săvârșirea abaterilor disciplinare imputate, în lipsa laturii subiective, adică a vinovăției acestuia la încălcarea prevederilor art. 473³ din Codul de procedură penală, precum și la neîndeplinirea sau îndeplinirea cu întârziere sau necorespunzătoare a unei obligații de serviciu, fără o justificare rezonabilă, dacă aceasta a afectat în mod direct drepturile participanților la proces sau ale altor persoane, în calitatea sa de judecător. În lumina celor expuse, Curtea de Apel Chișinău a reținut că, în acțiunile judecătorului Marinei Rusu (Curtiș) nu au fost stabilite anumite temeuri rezonabile, care ar demonstra faptul comiterii de către aceasta a abaterii disciplinare, pasibile răspunderii în temeiul art. 4 lit. i) și j) din Legea cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor.

În concluzie, reclamanta a susținut că candidatura sa corespunde criteriilor de integritate necesare promovării evaluării, iar la emiterea deciziei nr. 22 din 27 ianuarie 2023 Comisia de evaluare s-a bazat pe aprecierea subiectivă a situației candidatei și a creat dubii serioase în ceea ce privește integritatea etică și financiară din aprecierea arbitrară a situației de fapt, în pofida faptului că nu a constatat niciun indiciu de discrepanță între venituri și cheltuieli, a constatat lipsa obținerii de bunuri mobile/imobile atât de candidată, cât și de membrii familiei sale în perioada supusă examinării. Totodată, Comisia de evaluare a ignorat autoritatea unei hotărâri irevocabile a instanței judecătorești, făcând constatări diametral opuse unei instanțe judecătorești.

Reclamanta a solicitat anularea deciziei nr. 22 din 27 ianuarie 2023 a Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatei Marina Rusu.

La 24 februarie 2023, Marina Rusu a depus cerere de completare a temeiurilor din cererea de contestare, invocând suplimentar că pârâta a tratat neîntemeiat precum că nedepunerea declarației de avere și interese personale pentru perioada suspendării din funcție, în legătură cu îngrijirea copilului minor, ar încălca regimul juridic al declarării averii și intereselor personale într-atât încât acest lucru a generat „dubii serioase” cu privire la conformitatea candidatei cu criteriile de integritate financiară și etică. Această abordare a Comisiei de evaluare este în disonanță cu scopul stabilit de Legea privind declararea averii și a intereselor personale, fiind o tratare superficială a situației de fapt (f.d. 4-27, Vol. II).

Reclamanta a notat că nu neagă faptul că nedepunerea declarației cu privire la avere și interese este o încălcare, însă, în lumina scopului Legii nr. 133 din 17 iunie 2016, care prevede regimul juridic al acestor declarații, nedepunerea declarației respective ar constitui o problemă de integritate, doar dacă scopul urmărit al subiectului ar fi fost ascunderea îmbogățirii nejustificate, a conflictelor de interese, a stărilor de incompatibilitate, precum și a încălcării regimului juridic al restricțiilor și limitărilor.

Suplimentar, reclamanta a indicat că, odată ce Comisia de evaluare nu a constatat discrepanțe dintre venituri și cheltuieli, stabilind că candidata și membrii familiei sale nu au obținut bunuri mobile/imobile în proprietate în perioada suspendării sale din funcție, nu a avut temeii să pună la îndoială integritatea sa financiară. Era necesar ca pârâta să respecte un minim de prezumție în acest sens, or, conform pct. 11 din opinia comună a Comisiei de la Veneția și a Direcției Generale Drepturile Omului și Stat de Drept a Consiliului Europei privind unele măsuri legate de selecția candidaților pentru posturi administrative în organele de auto-administrare a judecătorilor și procurorilor, calitățile de integritate și competență trebuie să fie prezumate până la proba contrară.

În afară de faptul că pentru Comisia de evaluare nici o prezumție de integritate financiară nu a contat, pârâta a utilizat argumente generale în privința așa-numitei „lipse a informațiilor privind veniturile și averea dobândită de candidată în perioada anilor 2014 – 2016”. De exemplu, argumentul pârâtei precum că a fost împiedicată să-și îndeplinească obligația de a verifica, în mod amănunțit, veniturile obținute de candidată și cheltuielile suportate în acea perioadă, este unul irațional. Astfel, nu este clar cum poate fi înțeleasă „verificarea amănunțită a cheltuielilor” și ce efort ar trebui să depună un candidat pentru a demonstra „în mod amănunțit” cheltuielile suportate într-un interval de 3 ani, care s-a încheiat cu peste 5 ani înaintea adoptării Legii privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

Reclamanta a notat că, potrivit pct. 29 din opinia Comisiei de la Veneția, abaterile minore nu ar trebui să ofere un motiv valabil pentru respingerea unui candidat. Nedepunerea declarației are toate semnele unei încălcări minore, la care se referă și Comisia de la Veneția. Mai exact, atât timp cât a explicat acest lucru ca o greșeală umană (o greșeală onestă, neintenționată), a prezentat informații și explicații cu privire la venituri din perioada suspendării din funcție, Comisia de evaluare nu a avut motiv să pună la îndoială că aceste informații au fost incomplete, iar candidata ar fi avut și alte venituri decât cele prezentate Comisiei și pe care le-ar tăinui.

A evidențiat că, în situații similare de abatere de la regimul declarării averii și intereselor personale, în cazul altor trei candidați, pârâta a atestat o abordare diametral opusă și, deși nu a acceptat explicațiile candidaților și a constatat că faptele lor constituie încălcări ale regimului declarării averii și intereselor personale, totuși, ele au fost tratate ca neînsemnate și că dubiile Comisiei au fost înlăturate de candidați. Astfel, în lipsa unei explicații raționale a tratamentului diferit în situații similare, pârâta a urmărit un scop necondiționat de a nu o promova.

În afară de cele menționate, reclamanta a invocat că pune la îndoială buna-credință a membrului Comisiei de evaluare, Tatiana Răducanu. În cadrul ședinței din 15 decembrie 2022, Tatiana Răducanu s-a indignat de faptul cum reclamanta, care este judecător, poate să spună că „nu a fost atentă” (în legătură explicația de ce nu a depus declarația cu privire la avere și interese pentru perioada suspendării din funcție 2014 – 2016), sugerând prin această exprimare că un judecător nu poate admite o astfel de greșeală. Cu toate acestea, însăși Tatiana Răducanu a admis o astfel de „greșeală”, nedeclarând conturile sale bancare, motiv din care consideră că, opinia membrului dat în privința cazului său este viciată.

Reclamanta a mai indicat că, nepromovarea sa în funcție administrativă ca rezultat al constatării arbitrare a unor pretinse „dubii serioase” privind integritatea financiară constituie o ingerință în dreptul la respectarea vieții private, în sensul art. 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, anume din perspectiva că acesta include și aspecte ce țin de protejarea onoarei și reputației, ca parte a dreptului la respectarea vieții private.

La data de 20 februarie 2023, Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor a depus referință, prin care a solicitat respingerea cererii de contestare depuse de Marina Rusu.

În motivarea referinței, pârâta a invocat că decizia nr. 22 din 27 ianuarie 2023 este legală și întemeiată, iar alegațiile reclamantei sunt neîntemeiate, nu au un suport probatoriu. Comisia de evaluare a executat cu diligență și bună-credință toate obligațiile prevăzute de Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, iar când a constatat anumite neclarități, aceasta a oferit candidatei posibilitatea de a le elucida, prin prezentarea datelor și informațiilor suplimentare, stabilindu-i un termen suficient.

A explicat că, procesul de evaluare a integrității și decizia nr. 22 din 27 ianuarie 2023 nu afectează statutul profesional al candidatei, or, Comisia de evaluare nu substituie și nu preia funcțiile unui organ public din Republica Moldova. Decizia privind nepromovarea evaluării constituie temei juridic pentru neadmiterea candidatului la alegeri sau concurs, respectiv nici un alt efect juridic nu are suport legal. În speță, nimic nu o împiedică pe candidată să continue cariera profesională și exercitarea atribuțiilor funcției de judecător.

Totodată, a subliniat că, potrivit pct. 39 din Opinia comună a Comisiei de la Veneția și a Direcției generale a drepturilor omului și stat de drept a Consiliului Europei (Avizul nr. 1069/2021 din 13 decembrie 2021, Moldova), proiectul de lege revizuit arată clar că rezultatele evaluării integrității nu vor avea niciun efect asupra carierei candidatului ca judecător. Așadar, evaluarea integrității candidatei, efectuată în conformitate cu prevederile Legii nr. 26 din 10 martie 2022, nu a încălcat drepturile și interesele sale legale și nu au afectat statutul profesional.

Potrivit pârâtei, sarcina probațiunii trece asupra candidatei pe parcursul procesului de evaluare. În faza inițială este în obligația Comisiei de evaluare de a acumula date și informații, făcând uz de competențele sale legale (art. 6 din Legea nr. 26 din 10 martie 2022) și cu respectarea obligațiilor legale (art. 7 din Legea

nr. 26 din 10 martie 2022). Însă, odată cu apariția unor neclarități și în scopul elucidării acestora, Comisia de evaluare oferă candidatei posibilitatea de a prezenta date și informații suplimentare (art. 10 alin. (7) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022).

A notat că, prezentarea datelor și informațiilor suplimentare este un drept al candidatei (art. 12 alin. (4) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022), însă neexercitarea acestui drept (prin refuz, fâțiș sau tacit, ori prin prezentarea unor date incomplete sau neconcludente) riscă să inducă Comisia de evaluare la concluzia că există dubii serioase că candidata nu întrunește criteriile de integritate (art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022). Respectiv, este în interesul candidatei să preia sarcina probațiunii, iar acest transfer legislativ nu numai că nu încălcă, dar și protejează efectiv drepturile candidatei.

Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor a precizat că, soluția pe care o oferă, prin decizia de constatare a promovării sau nepromovării evaluării, reprezintă o apreciere, după intima sa convingere, a faptului dacă există sau nu dubii serioase privind conformitatea candidatei cu criteriile de integritate financiară și etică. Comisia de evaluare nu constată existența sau lipsa conformității candidatei cu criteriile de integritate, ci doar existența sau lipsa dubiilor serioase privind conformitatea.

Pârâta a evidențiat că, concluzia din decizie privind existența unor dubii serioase cu privire la conformitatea reclamantei cu criteriile de integritate etică și financiară, tine de oportunitatea deciziei, iar instanța de judecată este ținută să exercite controlul de legalitate a deciziei și nu este în drept să execute controlul de oportunitate. Or, instanța de judecată poate dispune reluarea evaluării doar în situația în care constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidată sau încălcări de procedură, situație care lipsește în speță.

A invocat că, deși reclamanta și-a expus propria viziune asupra conceptului de dubiu serios, totuși, nu a explicat de unde rezultă o atare înțelegere a conceptului dat și nici nu a probat că acesta ar trebui înțeles anume în acest mod. Legea nr. 26 din 10 martie 2022 nu prevede că dubiile serioase nu ar putea apărea de la lipsa de informații și respectiv, pot apărea doar din informații obiective.

A subliniat că, potrivit art. 8 alin. (6) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022, în aprecierea criteriilor prevăzute la alin. (2)–(5) și în luarea unor decizii cu privire la acestea, Comisia de evaluare nu depinde de constatările altor organe cu competențe în domeniul respectiv. Însă, contrar normei legale citate, reclamanta insistă că Comisia de evaluare urma să țină cont de constatările din hotărârea din 29 noiembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău. Prin această hotărâre judecătorească s-a constatat că în acțiunile judecătorului Marina Rusu (Curtiș) nu au fost stabilite anumite temeuri rezonabile, care ar demonstra faptul comiterii de către aceasta a abaterii disciplinare. Totuși, o atare constatare nu înseamnă că acțiunile candidatei nu ar putea determina apariția unor dubii serioase referitoare la conformitatea candidatei cu criteriile de integritate.

A menționat că este de competența Comisiei de evaluare să aprecieze dacă anumite circumstanțe sunt sau nu suficiente pentru a constata existența sau lipsa dubiilor serioase privind conformitatea cu criteriile de integritate. Asta deoarece

anume această chestiune se referă la oportunitatea deciziei, care nu poate face obiectul controlului judiciar.

Respectiv, sunt străine controlului judecătoresc (ca fiind aspecte de oportunitate a deciziei) și următoarele aspecte invocate de reclamantă: concluzia cu privire la „dubiile serioase” de integritate financiară constituie un arbitrar vădit; încălcarea regimului juridic al declarării averii și intereselor personale nu poate constitui un criteriu de nepromovare a evaluării, pentru că, în principal, a fost omisă o obligațiune formalistă și care, de altfel, s-a prescris în timp; astfel, nedepunerea declarației nu constituie un temei de generare a „dubiilor serioase”; Comisia s-a bazat pe aprecierea subiectivă a situației reclamantei și a creat „dubii serioase” în ceea ce privește integritatea etică și financiară din aprecierea arbitrară/subiectivă a situației de fapt, deși nu a constatat nici un indiciu de discrepanță între venituri și cheltuieli.

Pârâta a subliniat că nu este de competența instanței de judecată să se expună cu privire la oportunitatea deciziei, iar controlul acesteia urmează să se limiteze la aspectul legalității.

Contrar celor pretinse de către reclamantă, precum că Comisia de evaluare nu a constatat vreo eventuală discrepanță cu cheltuielile suportate și se află în relație rezonabilă cu necesitățile de întreținere pe categorii de populație stabilite de Biroul National de Statistică, pârâta a evidențiat că, de fapt, Comisia de evaluare dimpotrivă a constatat că lipsa informațiilor privind veniturile și averea dobândită de candidată în perioada anilor 2014 – 2016 a împiedicat-o să își îndeplinească obligația de a verifica, în mod amănunțit, veniturile obținute de candidată și cheltuielile suportate în acea perioadă. În absența tuturor informațiilor financiare, Comisia de evaluare nu și-a putut forma o imagine exactă a situației financiare a candidatei în acea perioadă și prin urmare, nu a fost în măsură să verifice dacă veniturile obținute au fost legitime și dacă activele au fost dobândite în mod legal, așa cum este prevăzut la art. 8 din Legea nr. 26 din 10 martie 2022.

Suplimentar, Comisia de evaluare este ținută să constate dacă există sau nu dubii serioase privind conformitatea candidatei cu criteriile legale de integritate și nu existența sau lipsa unei atare conformități.

În acest sens, Comisia de evaluare nu invocă încălcarea regimului juridic al declarării averii și intereselor personale ca criteriu de nepromovare, or, decizia de promovare sau nepromovare a unui candidat constituie o apreciere a comisiei, cu exercitarea marjei legale de discreție, în dependență de faptul dacă constată existența sau lipsa unor dubii serioase privind conformitatea candidatului cu cerințele prevăzute la art. 8 din Legea nr. 26 din 10 martie 2022, care nu au fost înlăturate de către candidat.

În ședința de judecată, reclamanta Marina Rusu și reprezentantul acesteia, avocatul Isae Cireș, au susținut cererea de contestare împotriva deciziei Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 22 din 27 ianuarie 2023 cu privire la candidatura Marinei Rusu, solicitând admiterea acesteia.

Reprezentanții pârâtei Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor

și procurorilor, avocații Roger Gladei și Valeriu Cernei, în ședința de judecată, au susținut argumentele invocate în referință, solicitând respingerea acțiunii ca fiind neîntemeiată. Suplimentar celor invocate în referință, au menționat că Comisia de evaluare a respectat toate drepturile candidatei, prevăzute de art. 12 alin. (4) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022.

Audiind argumentele participanților la proces în susținerea pretențiilor formulate și obiecțiile înaintate, ținând cont de probele administrate și de legislația pertinentă, Completul de judecată special, instituit în cadrul Curții Supreme de Justiție, pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, stabilește următoarele.

Prin decizia nr. 22 din 27 ianuarie 2023 cu privire la candidatura Marinei Rusu, candidată la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii, în baza art. 8 alin. (1), alin. (2) lit. a) și c), alin. (4) lit. a), alin. (5) lit. b) și art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor a decis că candidata nu corespunde criteriilor de integritate, întrucât s-au constatat dubii serioase cu privire la respectarea de către candidată a criteriilor de integritate etică și financiară și, astfel, nu a promovat evaluarea.

La 13 februarie 2023, Marina Rusu a depus cerere de contestare a deciziei Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 22 din 27 ianuarie 2023 cu privire la candidatura Marinei Rusu, solicitând anularea deciziei și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatei.

Potrivit art. 14 alin. (1) și (2) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, decizia Comisiei de evaluare poate fi contestată de către candidatul evaluat în termen de 5 zile de la data recepționării de către acesta a deciziei motivate, fără respectarea procedurii prealabile. Candidatul evaluat poate contesta decizia defavorabilă a Comisiei de evaluare la Curtea Supremă de Justiție, în cadrul căreia se instituie un complet de judecată special compus din 3 judecători și un judecător supleant. Judecătorii și judecătorul supleant sunt desemnați de președintele Curții Supreme de Justiție.

Conform art. 14 alin. (6) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, cererea de contestare a deciziei Comisiei de evaluare se judecă în conformitate cu procedura prevăzută în Codul administrativ, cu excepțiile stabilite prin prezenta lege, și nu are efect suspensiv asupra deciziilor Comisiei de evaluare, alegerilor sau concursului la care participă candidatul respectiv.

Potrivit art. 207 alin. (1) din Codul administrativ, instanța verifică din oficiu dacă sunt întrunite condițiile pentru admisibilitatea unei acțiuni în contenciosul administrativ.

Astfel, Completul de judecată special reține că, decizia Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 22 din 27 ianuarie 2023 a fost recepționată de către Marina Rusu la data de 07 februarie 2023, fapt confirmat prin extrasul din poșta electronică, anexat la actele cauzei.

Ținând cont de prevederile art. 14 alin. (1) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, cererea de contestare urma a fi depusă în termen de 5 zile de la data recepționării de către candidat a deciziei motivate, la caz, de la 07 februarie 2023.

Deși termenul expira la data 12 februarie 2023 (zi de duminică), cererea de contestare urma a fi depusă până la data de 13 februarie 2023 (zi de luni), or, conform prevederilor art. 112 alin. (2) din Codul de procedură civilă, dacă ultima zi a termenului este nelucrătoare, acesta expiră în următoarea zi lucrătoare.

În acest sens, Completul de judecată special conchide că, cererea de contestare depusă de Marina Rusu este admisibilă, întrucât reclamanta s-a conformat prevederilor legale prevăzute la art. 14 alin. (1) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, depunând prezenta cerere la 13 februarie 2023, în interiorul termenului prevăzut de lege, la Curtea Supreme de Justiție.

Cu referire la cadrul normativ aplicabil, în debutul analizei sale, Completul de judecată special relevă că, în cadrul examinării prezentei cauze, reprezentanții Comisiei de evaluare au invocat că prevederile Codului administrativ nu sunt aplicabile procedurii de evaluare desfășurate de Comisia de evaluare și guvernează doar procedura desfășurată în fața instanțelor de judecată, cu excepțiile stabilite de legea specială.

La aspectul dat, Completul de judecată special învederează că, aplicarea Codului administrativ și limitele ei este o problemă de interpretare și aplicare a legii, asupra căreia are competență Curtea Supremă de Justiție ca instanță de judecată competentă pentru examinarea acțiunii în contencios administrativ (DCC nr. 163 din 01 decembrie 2022, §24, DCC nr. 2 din 18 ianuarie 2022, §19).

Completul de judecată special reține că, potrivit art. 1 din Legea nr. 26/2022, prezenta lege reglementează raporturile juridice aferente procedurii de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii, al Consiliului Superior al Procurorilor, precum și a candidaților la funcția de membru în organele specializate ale acestora, ca etapă obligatorie a procesului de selectare a candidaților și de alegere sau numire a acestora în funcțiile respective.

În conformitate cu art. 4 din Legea nr. 26/2022, Comisia de evaluare are independență funcțională și autonomie decizională față de orice persoane fizice sau juridice, indiferent de forma juridică de organizare a acestora, inclusiv față de fracțiunile politice și partenerii de dezvoltare care au participat la desemnarea membrilor acesteia.

În activitatea sa, Comisia de evaluare se conduce de Constituția Republicii Moldova, de prezenta lege și de alte acte normative ce reglementează domeniile conexe activității sale. Comisia de evaluare funcționează în baza regulamentului propriu de organizare și funcționare, aprobat de către aceasta

În corespundere cu art. (1) alin. (1) din Codul administrativ, legislația administrativă reprezintă cadrul juridic principal prin care se asigură reglementarea raporturilor administrative la înlăptuirea activității administrative și a controlului judecătoresc asupra acesteia.

Potrivit art. 2 alin. (2) din Codul administrativ, anumite aspecte ce țin de activitatea administrativă privind domenii specifice de activitate pot fi reglementate prin norme legislative speciale derogatorii de la prevederile prezentului cod numai dacă această reglementare este absolut necesară și nu contravine principiilor prezentului cod

Astfel, Completul de judecată special relevă că, în preambulul Legii nr. 26/2022, legiuitorul a indicat că prezenta lege a fost adoptată în vederea sporirii integrității viitorilor membri ai Consiliului Superior al Magistraturii, ai Consiliului Superior al Procurorilor și ai organelor specializate ale acestora, precum și în vederea sporirii încrederii societății în activitatea organelor de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, dar și, în general, în sistemul justiției.

Prin urmare, evaluarea candidaților pentru funcțiile de membru în organele enumerate în art. 2 alin. (1) din Legea nr. 26/2022 este prin natura sa un domeniu specific de activitate în sensul art. 2 alin. (2) din Codul administrativ. Și, deși Codul administrativ instituie o procedură administrativă și de contencios administrativ uniformă, totuși, conform art. 2 alin. (2) din Codul administrativ, anumite aspecte pot fi reglementate prin norme legislative speciale.

Conform art. 10 alin. (1) din Legea cu privire la actele normative nr. 100 din 22 decembrie 2017, legea organică este actul normativ care reprezintă o dezvoltare a normelor constituționale și poate interveni în domeniile expres prevăzute de Constituție.

Art. 7 alin. (3) din Legea nr. 100/2017 prevede că, în cazul în care între două acte normative cu aceeași forță juridică apare un conflict de norme, se aplică prevederile ultimului act normativ adoptat, aprobat sau emis, cu excepția situațiilor prevăzute la art. 5 alin. (3) și (4).

Astfel, atât Legea nr. 26/2022, cât și Codul administrativ, sunt legi organice, însă prima este una specială. Respectiv, prioritate are Legea nr. 26/2022, însă, aceasta nu exclude aplicarea Codului administrativ, în măsura în care legea specială nu conține norme care să reglementeze un anumit aspect. Or, excluderea integrală de la aplicarea Codului administrativ este imposibilă din punct de vedere al rolului central și legăturii organice a Codului administrativ cu domeniile/subdomeniile dreptului administrativ.

Completul de judecată special nu poate reține argumentul reprezentanților Comisiei de evaluare privind neaplicarea cărților I și II din Codul administrativ la examinarea cauzelor pendinte pe rolul Curții Supreme de Justiție.

În același timp, Completul de judecată special relevă că, prin aplicarea prevederilor Codului administrativ nu pot fi denaturate reglementările Legii

speciale nr. 26/2022. Or, prevederile Codului administrativ urmează a fi aplicate în măsura în care nu contravin Legii speciale nr. 26/2022.

Cu referire la consecințele juridice ale deciziei Comisiei de evaluare, Completul de judecată special reține că, existența unui act de constatare a lipsei de integritate a unui judecător sau procuror este incompatibilă cu deținerea în continuare a funcției.

În același timp, potrivit art. 13 alin. (6) din Legea nr. 26/2022, decizia privind nepromovarea evaluării constituie temei juridic pentru neadmiterea candidatului la alegeri sau concurs. Careva alte consecințe juridice, în afara celor menționate expres în lege, nu sunt stipulate la moment.

La fel, prin Avizul nr. 1069/2021 din 13 decembrie 2021, Comisia de la Veneția și Direcția Generală au conchis că proiectul de lege revizuit arată clar că rezultatele evaluării integrității nu vor avea niciun efect asupra carierei candidatului.

Astfel, Completul de judecată special nu poate accepta ideea că o eventuală decizie de nepromovare ar echivala cu o constatare că persoana nu e integră. Or, în cazul dat persoana ar urma să fie eliberată imediat din funcție sau supusă unei altei sancțiuni disciplinare destul de grave, fapt care nu este prevăzut de reglementările actuale, după cum s-a menționat supra.

Cu referire la marja de apreciere (dreptul discreționar) al Comisiei de evaluare, Completul de judecată special reține că, prin Avizul nr. 1069/2021 din 13 decembrie 2021, la pct. 11, Comisia de la Veneția și Direcția Generală observă că integritatea personală a membrilor care constituie Consiliile Superioare (de judecători și procurori) este un element esențial al naturii unor astfel de organe; asigură încrederea cetățenilor în instituțiile de justiție – încredere în magistrați și în integritatea acestora. Într-o societate care respectă valorile fundamentale ale democrației, încrederea cetățenilor în acțiunea Consiliilor Superioare depinde foarte mult, sau esențial, de integritatea personală și de competența și credibilitatea apartenenței sale.

Comisia de la Veneția și Direcția Generală și-au exprimat anterior opinia, în alte contexte, că situațiile critice din domeniul justiției, ca niveluri extrem de ridicate de corupție, pot justifica soluții la fel de radicale, precum un proces de verificare a judecătorilor în funcție. În cele din urmă, ține de competența autorităților moldovenești să decidă dacă situația predominantă în sistemul judiciar moldovenesc creează o bază suficientă pentru a supune toți judecătorii și procurorii, precum și membrii CSM și CSP, la evaluări extraordinare de integritate.

Pe lângă preambulul Legii nr. 26/2022 menționat supra, Completul de judecată special, instituit în cadrul Curții Supreme de Justiție, mai consideră necesar să menționeze că, potrivit Obiectivului 1.2. din Direcția strategică I „Consolidarea integrității și responsabilității în sectorul justiției” din Legea pentru aprobarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022-2025 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia nr. 211 din 06 decembrie 2021 și anume:

„Identificarea unor pârgii eficiente de întărire a independenței judecătorilor și a procurorilor urmează a fi corelată cu creșterea responsabilității și integrității

acestora. Responsabilitatea și integritatea sunt printre principalele elemente de asigurare a încrederii cetățenilor în sistemul justiției și de garanție a derulării unor proceduri echitabile. Dezvoltarea și promovarea unei culturi a integrității judiciare constituie un element important în prevenirea corupției care este una dintre principalele amenințări în adresa societății și funcționării statului de drept.

În prezent, potrivit sondajelor realizate, corupția și lipsa de integritate în sistemul judecătoresc sunt percepute de publicul larg la un nivel înalt. În Raportul privind al patrulea ciclu de evaluare a Moldovei, GRECO este profund îngrijorat de indicii potrivit cărora în funcția de judecător sunt numiți candidați care prezintă riscuri de integritate.

Comisia Internațională a Juriștilor, în Raportul misiunii de evaluare din 2018, accentuează importanța faptului ca corupția în sistemul judecătoresc să fie combătută prin măsuri ferme și, în mod prioritar, în deplină armonie cu principiile statului de drept și drepturile omului. Aceasta este îngrijorată de faptul că multe investigații penale par să fie concentrate mai degrabă pe suprimarea opoziției sau prevenirea părerilor disidente în sistemul judecătoresc decât pe eradicarea reală a corupției.

Este esențial ca actorii din cadrul sistemului justiției, individual și în colectiv, să respecte și să onoreze funcția deținută ca fiind un mandat public și să depună efort pentru a spori și menține încrederea publicului în sistem”.

În continuare, în recentul său Aviz nr. 24(2021) privind Evoluția Consiliilor Justiției și rolul acestora în sisteme judiciare independente și imparțiale, CCJE reamintește (§ 34) că, procesul de selecție a membrilor unui Consiliu, inclusiv posibile campanii de către candidați ar trebui să fie transparente și să se asigure că calificările candidaților, în special imparțialitatea și integritatea acestora sunt verificate. În opinia Comisiei de la Veneția și a Direcției Generale, ar trebui făcută o distincție între verificarea membrilor în exercițiu și „pre-verificarea” candidaților pentru o poziție în aceste organisme. Ca o chestiune de principiu, securitatea pe termen determinat al mandatelor membrilor organelor (constituționale) are scopul de a asigura independența acestora față de presiunile externe. Măsurile care ar periclita continuitatea calității de membru și ar interfera cu securitatea mandatului membrilor acestei autorități (vetting) ar ridica suspiciunea că intenția din spatele acestor măsuri ar fi de a influența deciziile acesteia și, prin urmare, ar trebui privite ca o măsură de ultimă oră. Controalele de integritate care vizează candidații la funcția de CSM, CSP și organele lor specializate reprezintă un proces de filtrare și nu un proces de verificare judiciară și, ca atare, pot fi considerate, dacă sunt implementate corespunzător, că ating un echilibru între beneficii a măsurii, în ceea ce privește contribuția la încrederea justiției și posibilele efecte negative ale acesteia.

De asemenea, Completul de judecată special consideră relevant că, în pct. 50 din Avizul din 14 martie 2023, Comisia de la Veneția și DGI au indicat că sunt la curent cu faptul că proiectul articolului 12 reflectă articolul 8 din Legea nr. 26/2022, care reglementează procedura de pre-vetting a candidaților la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii și al Consiliului Superior al Procurorilor. Totuși, ceea ce se permite cu scopul examinării candidaților, nu

neapărat se permite în vederea evaluării extraordinare a judecătorilor și procurorilor în funcție, mizele sunt mai mari pentru ei și pentru stabilitatea ordinii juridice în general. Deși criteriile pentru pre-vetting pot fi relativ flexibile și bazate pe o evaluare globală a integrității candidaților, a antecedentelor, a relațiilor etc., destituirea unui judecător sau a unui procuror numit în funcție într-un mod legal trebuie să fie justificată cu referința mai precisă la o conduită inadecvată, care ar trebui să fie mai bine definită de lege.

În aceiași ordine de idei, potrivit opiniei *amicus curiae* a Comisiei de la Veneția, conceptul de evaluare a integrității implică implementarea unui proces de mecanisme care vizează garantarea celor mai înalte norme în materie de conduită și de integritate financiară solicitate pentru accesarea în funcția publică. Într-un sistem de control prealabil al integrității, decizia de a nu recruta un candidat poate fi justificată în cazul unei simple îndoieli pe baza unei evaluări a riscurilor. Totuși, decizia de nepromovare a evaluării unui candidat trebuie legată de un indiciu de ilegalitate, cum ar fi averea inexplicabilă, chiar dacă nu se poate dovedi dincolo de orice îndoială că această avere provine din surse ilegale (a se vedea CDL-AD(2022)011, § 9-10).

În Avizul său, Comisia de la Veneția și Direcția Generală au mai notat că, Comisia de evaluare emite un raport negativ atunci când are „dubii serioase” cu privire la comiterea de către judecător sau un procuror a unor încălcări. Această normă presupune că concluziile Comisiei de evaluare nu stabilesc vinovăția persoanei vizate, nici nu atrag direct răspunderea penală, ceea ce ar necesita cel mai probabil un alt standard de probă (mai înalt). Într-o anumită măsură, această structură reduce potențialul unui conflict dintre constatările Comisiei de evaluare și ale altor organe administrative sau judiciare, menționate anterior.

De asemenea, Curtea Constituțională la § 120 din decizia de inadmisibilitate nr. 42 din 06 aprilie 2023 a constatat că, prin termenul „grav” legislatorul a limitat marja discreționară a Comisiei de evaluare la evaluarea integrității etice a candidaților. Criteriul îi permite Comisiei să decidă nepromovarea candidatului doar dacă a constatat încălcări ale regulilor de etică și de conduită profesională de o gravitate ridicată. Acest fapt presupune că candidatul poate pune în discuție gravitatea încălcărilor constatate de Comisie în fața completului special al Curții Supreme de Justiție, care în cele din urmă poate aprecia caracterul „grav” al abaterii constatate în funcție de circumstanțele particulare ale cauzei. Raționamentele sunt aplicabile, *mutatis mutandis*, în cazul termenilor „reprobabile” și „inexplicabile” din articolul 8 alin. (2) lit. a) din Lege.

În § 123 din decizia de inadmisibilitate nr. 42 din 06 aprilie 2023, Curtea Constituțională a indicat că, pentru ca Consiliul să-și exercite atribuțiile constituționale de asigurare a numirii, transferării, detașării, promovării în funcție și aplicarea de măsuri disciplinare față de judecători (a se vedea articolul 123 din Constituție), legislatorul a stabilit că în calitate de membri ai acestui organ constituțional trebuie să fie alese persoane (judecători și non-judecători) cu o înaltă reputație profesională și integritate personală verificată de Comisia de evaluare în ultimii 15 ani. Prin urmare, Curtea Constituțională a considerat rezonabilă decizia

legislatorului de a stabili o perioadă extinsă de verificare a integrității financiare a candidaților.

La fel, Curtea Constituțională în decizia de inadmisibilitate nr. 42 din 06 aprilie 2023 a notat în § 123, cu privire la textul „dubii serioase” din articolul 13 alin. (5) din Legea nr. 26, că textul criticat instituie un standard de probă aplicabil procedurii de evaluare. Astfel, atunci când Comisia de evaluare trebuie să decidă cu privire la integritatea unui candidat, ea trebuie să constate dacă există sau nu dubii serioase cu privire la respectarea criteriilor de integritate etică și financiară de către candidat, stabilite de articolul 8 din Lege.

Curtea Constituțională a reținut că, definirea standardelor de probă implică în mod inevitabil utilizarea unor texte flexibile. În acest caz, standardul de probă stabilit de legislator urmărește să ghideze Comisia de evaluare la aprecierea rezultatelor evaluării.

De asemenea, legea obligă Comisia de evaluare să emită o decizie motivată, care trebuie să cuprindă faptele relevante, motivele și concluzia Comisiei cu privire la promovarea sau nepromovarea. Mai mult, legea îi permite candidatului să pună în discuție existența unor dubii serioase cu privire la respectarea de către acesta a criteriilor de integritate etică și financiară în fața completului special al Curții Supreme de Justiție.

Astfel, Completul de judecată special al Curții Supreme de Justiție reține că, deși marja de apreciere a Comisiei în ce privește „dubiile serioase” nu este nelimitată (concluziile trebuie să se bazeze pe date obiective), ea este destul de largă. Eventualele riscuri în raport cu beneficiile, în cazul neadmiterii unui candidat, deși, integru, însă care nu a fost în stare să înlăture anumite dubii în privința sa, sunt cu mult mai mici decât în situația în care este admis un candidat neintegru din considerentul că orice dubiu ar trebui să fie interpretat în favoarea persoanei. Această stare e determinată atât de interesul general sporit față de procesul de preselecție în CSM, cât și de eventuala interferență redusă în drepturile subiecților supuși evaluării, spre deosebire de consecințele vetting-ului propriu-zis.

Completul de judecată special relevă că, potrivit art. 14 alin. (8) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10 martie 2022, la examinarea cererii de contestare a deciziei Comisiei de evaluare, completul de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție poate adopta una dintre următoarele decizii:

a) respingerea cererii de contestare;

b) admiterea cererii de contestare și dispunerea reevaluării candidaților care nu au promovat evaluarea, dacă constată că, în cadrul procedurii de evaluare, Comisia de evaluare a admis unele erori procedurale grave, care afectează caracterul echitabil al procedurii de evaluare, și că există circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat.

Prin urmare, ținând cont de normele legale precitate și de faptul că obiect al prezentei acțiuni îl constituie decizia Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 47 din 31 iulie 2023 cu privire la nepromovarea

evaluării de către candidata Marina Rusu, Completul de judecată special menționează că, la caz, urmează să verifice dacă în cadrul procedurii de evaluare au fost admise erori procedurale grave de către Comisia de evaluare, care să afecteze caracterul echitabil al procedurii de evaluare și existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidată.

Or, la examinarea prezentei cereri de contestare, Completul de judecată special nu are dreptul să depășească limitele acesteia și împuternicirile oferite de legiuitor la examinarea cererii de contestare a deciziei Comisiei de evaluare, stabilite în mod imperativ la art. 14 alin. (8) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10 martie 2022, în temeiul Hotărârii Curții Constituționale nr. 5 din 14 februarie 2023 privind excepțiile de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea nr.26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

Completul de judecată special relevă că, în pct. 81 din Hotărârea nr. 5 din 14 februarie 2023 privind excepțiile de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea nr.26 din 10 martie 2022, Curtea Constituțională a stabilit că legea trebuie să prevadă un remediu în cazurile în care candidatului nu i-au fost asigurate drepturile procedurale în cadrul procedurii de evaluare. În funcție de eventualele curențe procedurale admise la etapa evaluării, de natura dreptului procedural afectat, precum și de circumstanțele particulare ale cauzei, Curtea reține că neasigurarea unui drept procedural poate fi considerată o problemă centrală a litigiului.

În aprecierea sa, Curtea Constituțională verificând dacă dispozițiile contestate urmăresc realizarea unui scop legitim, a reținut că în nota informativă la proiectul de Lege nu se regăsește niciun argument cu privire la necesitatea limitării controlului judiciar al deciziilor Comisiei de evaluare. Totuși, din opinia prezentată de autorități și din conținutul textului contestat, Curtea a dedus că legislatorul a urmărit să evite situațiile de anulare a deciziilor Comisiei de evaluare din cauza încălcării unor reguli de procedură ne semnificative, iar pe de altă parte, pentru a asigura celeritatea soluționării contestațiilor pentru a avea mai repede un Consiliu Superior al Magistraturii funcțional. Curtea a reținut că aceste scopuri legitime pot fi încadrate în obiectivele generale ale ordinii publice și garantării autorității și imparțialității justiției, stabilite de articolul 54 alin.(2) din Constituție.

Verificând dacă dispozițiile contestate îi permit completului special al Curții Supreme de Justiție să examineze suficient problemele centrale ale eventualelor litigii, Curtea Constituțională a admis că dispozițiile contestate sunt apte să realizeze obiectivul urmărit de legislator, să evite situațiile de anulare a deciziilor Comisiei de evaluare din cauza încălcării unor reguli de procedură ne semnificative.

În acest context, Completul de judecată special reține că, potrivit art. 12 alin.(4) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022, candidatul are următoarele drepturi:

- a) să participe la ședințele Comisiei de evaluare și să dea explicații verbale;
- b) să fie asistat de un avocat sau de un avocat stagiar pe parcursul procedurii de evaluare;

- c) să ia cunoștință de materialele evaluării, cu cel puțin 3 zile până la audiere;
- d) să prezinte, în formă scrisă, date și informații suplimentare pe care le consideră necesare în vederea înlăturării suspiciunilor privind integritatea sa, dacă a fost în imposibilitatea de a le prezenta anterior;
- e) să conteste decizia Comisiei de evaluare.

Completul de judecată special reține că, noțiunea „drepturi și obligații cu caracter civil” nu poate fi interpretată doar printr-o referință la dreptul intern al statului pârât, este vorba de o noțiune „autonomă”, care reiese din Convenție. Art. 6 § 1 se aplică indiferent de calitatea părților, de natura legislației ce reglementează modul de stabilire a contestației (lege civilă, comercială, administrativă etc.) și de autoritatea competentă să o soluționeze (instanță de drept comun, organ administrativ etc.) [Georgiadis împotriva Greciei, pct. 34; Bochan împotriva Ucrainei (nr. 2) (MC), pct. 43; Naït-Liman împotriva Elveției (MC), pct. 106].

Aplicabilitatea art. 6 § 1 în materie civilă depinde, în primul rând, de existența unei „contestații”. În plus, trebuie să se întemeieze pe un „drept” care să poată fi pretins, cel puțin în mod credibil, recunoscut în dreptul intern, indiferent dacă acest drept este sau nu protejat de Convenție. Trebuie să fie vorba despre o contestație reală și serioasă, care poate privi atât existența însăși a dreptului, cât și întinderea sa sau modalitățile de exercitare. În sfârșit, rezultatul procedurii trebuie să fie în mod direct decisiv pentru dreptul „civil” în cauză, o legătură foarte slabă ori consecințe îndepărtate, nefiind suficiente pentru ca art. 6 § 1 să fie aplicabil [Regner împotriva Republicii Cehe (MC), pct. 99; Károly Nagy împotriva Ungariei (MC), pct. 60; Naït-Liman împotriva Elveției (MC), pct. 106].

Prin urmare, Completul de judecată special conchide că, prin prisma art. 6§1 CEDO, a Hotărârii Curții Constituționale nr. 5 din 14 februarie 2023 și articolul 12 alin.(4) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022, pentru a stabili dacă în cadrul procedurii de evaluare Comisia de evaluare a admis unele erori procedurale grave, care afectează caracterul echitabil al procedurii de evaluare, urmează a fi verificat faptul dacă reclamantei Marina Rusu i-au fost respectate drepturile procedurale prevăzute de legea specială.

Reieșind din aceasta, precum și din dezideratele Curții Constituționale reținute în Hotărârea nr. 5 din 14 februarie 2023, Completul de judecată special nu va da apreciere tuturor argumentelor invocate de către reclamanta Marina Rusu în cererea de contestare, ci va răspunde doar criticilor ce se încadrează în criteriile statuate de Curtea Constituțională în vederea eventualei admiteri a acțiunii și anume ce țin de presupusele erori procedurale grave admise de Comisia de evaluare, care ar fi afectat caracterul echitabil al procedurii de evaluare, precum și celor ce vizează presupusa existență a unor circumstanțe care puteau conduce la promovarea evaluării de către candidata Marina Rusu.

Succesiv, Completul de judecată special nu poate reține motivele invocate de către reclamantă privind aspectele referitoare la criticile în privința întrebărilor adresate de Comisia de evaluare, criticilor pe marginea presupusei vicieri a procesului de traducere, precum și argumentele privind pretinsa apreciere arbitrară a documentelor de către Comisia de evaluare, or, aceste argumente nu sunt relevante procedurii de verificare a legalității deciziei de nepromovare a evaluării

de către candidata Marina Rusu și nu se încadrează în criteriile statuate de Curtea Constituțională în Hotărârea nr. 5 din 14 februarie 2023, în vederea eventualei admiteri a acțiunii sale.

Completul de judecată special observă că, unul din argumentele pe care se bazează acțiunea reclamantei este pretinsa lipsă de independență, imparțialitate și obiectivitate a unor membri ai Comisiei de evaluare, dar și pretinsa influență a acestora din partea politicului.

Însă, Completul de judecată special consideră argumentul dat irelevant și care nu se încadrează în criteriul de eroare procedurală gravă, care a afectat caracterul echitabil al procedurii de evaluare a reclamantei și, cu atât mai mult, nu se încadrează în criteriul de circumstanță care putea conduce la promovarea evaluării de către reclamantă.

În acest sens, este relevant de reținut că, membrii Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor au fost desemnați prin Hotărârile Parlamentului nr. 84, nr. 85, nr. 86 și nr. 87 din 04 aprilie 2022, care la art. 3 stipulează imperativ că pot fi contestate în instanța de judecată în termenul prevăzut la art. 209 din Codul administrativ.

Deși reclamanta cunoștea de la momentul adoptării Legii nr. 26/2022 despre faptul că va fi supusă procesului de evaluare a integrității în calitate de candidată la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii, nu a contestat Hotărârile Parlamentului nr. 84, nr. 85, nr. 86 și nr. 87 din 04 aprilie 2022 în ordinea și termenul prevăzut la art. 3 al acestor hotărâri și art. 209 din Codul administrativ.

În esență, circumstanța dată profilează concluzia că reclamanta Marina Rusu și-a manifestat în mod tacit, prin inacțiune, acordul cu desemnarea de către Parlamentul Republicii Moldova a Nadejdei Hriptievschi, Tatianeii Răducanu, Vitalie Miron, Herman Von Hebel, Victoriei Henley și Nonei Tsotsoria în calitate de membri ai Comisiei de evaluare și ca aceștia să participe la evaluarea integrității sale în calitate de candidată la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii, ca etapă obligatorie a procesului de selectare a candidaților în funcțiile respective.

Astfel, Completul de judecată special nu poate reține ca fiind întemeiate argumentele reclamantei ce vizează lipsa de independență, imparțialitate și/sau obiectivitate a membrilor nominalizați, or, la etapa dată aceste argumente sunt irelevante, având în vedere că reclamanta a demonstrat un comportament pasiv și nu a contestat Hotărârile Parlamentului nr. 84, nr. 85, nr. 86 și nr. 87 din 04 aprilie 2022, expunându-și în acest mod tacit încrederea față membrii menționați în cadrul viitoarei sale evaluări.

Cu atât mai mult că, articolul 4 alin. (1) din Legea nr. 26/2022 garantează independență funcțională și autonomie decizională Comisiei de evaluare față de orice persoane fizice sau juridice, indiferent de forma juridică de organizare a acestora, inclusiv față de fracțiunile politice și partenerii de dezvoltare care au participat la desemnarea membrilor acesteia.

În această ordine de idei, Completul de judecată special ajunge la concluzia că sunt neîntemeiate și nu pot fi reținute ca fiind concludente argumentele reclamantei cu privire la preținsele erori procedurale grave admise de către Comisia de evaluare și care ar fi afectat caracterul echitabil al procedurii de evaluare a candidatei Marina Rusu, prin participarea la procesul de evaluare a unor membri care nu sunt independenți, imparțiali și obiectivi.

În continuare, cu referire la fondul cauzei, Completul de judecată special reiterează că, prin decizia nr. 22 din 27 ianuarie 2023 cu privire la candidatura Marinei Rusu, candidată la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii, în temeiul art. 8 alin. (2), alin. (2) lit. a) și c), alin. (4) lit. a) și b) și alin. (5) lit. b), c), d) și e) și art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022, Comisia a decis că candidata nu corespunde criteriilor de integritate întrucât s-au constatat dubii serioase cu privire la respectarea de către candidată a criteriilor de integritate etică și financiară și, astfel, nu promovează evaluarea, fiind invocată nerespectarea neconformitatea candidatei cu criteriul de integritate etică și cu criteriul de integritate financiară.

În context, sunt relevante prevederile art. 8 alin. (1), alin. (2) lit. a) și c), alin. (4) lit. a) și b) și alin. (5) lit. b), c), d) și e) din Legea nr. 26/2022, care stipulează că, în sensul prezentei legi, evaluarea integrității candidaților constă în verificarea integrității etice și a integrității financiare a acestora.

Se consideră că un candidat corespunde criteriului de integritate etică dacă:

a) nu a încălcat grav regulile de etică și conduită profesională a judecătorilor, a procurorilor sau, după caz, a altor profesii, precum și nu a admis, în activitatea sa, acțiuni sau inacțiuni reprobabile, care ar fi inexplicabile din punctul de vedere al unui profesionist în domeniul dreptului și al unui observator imparțial;

c) nu a încălcat regimul juridic al declarării averii și intereselor personale, al conflictelor de interese, al incompatibilităților, al restricțiilor și/sau al limitărilor.

Se consideră că un candidat corespunde criteriului de integritate financiară dacă:

a) averea candidatului a fost declarată în modul stabilit de legislație;

b) Comisia de evaluare constată că averea dobândită de către candidat în ultimii 15 ani corespunde veniturilor declarate.

Pentru evaluarea integrității financiare a candidatului, Comisia de evaluare verifică:

b) respectarea de către candidat a regimului juridic al declarării averii și intereselor personale;

c) modul de dobândire a bunurilor aflate în proprietatea sau posesia candidatului ori a persoanelor specificate la art. 2 alin. (2), precum și cheltuielile legate de întreținerea acestor bunuri;

d) sursele de venit ale candidatului și, după caz, ale persoanelor specificate la art. 2 alin. (2);

e) dacă există sau nu contracte de împrumut, credit, leasing, asigurare sau alte contracte care pot asigura beneficii de ordin financiar, în care candidatul, persoana specificată la art. 2 alin. (2) sau persoana juridică în care aceștia au calitatea de beneficiari efectivi este parte contractantă.

În corespundere cu art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022, se consideră că un candidat nu întrunește criteriile de integritate dacă s-a constatat existența unor dubii serioase privind conformitatea candidatului cu cerințele prevăzute la art. 8, care nu au fost înlăturate de către persoana evaluată.

Totodată, în conformitate cu art. 2 alin. (2) din Legea nr. 26/2022, în contextul evaluării candidaților menționați la alin. (1) este verificată și averea persoanelor apropiate candidaților, astfel cum acestea sunt definite în Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, precum și a persoanelor menționate la art. 33 alin. (4) și (5) din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate.

Completul de judecată special reține că, persoană apropiată, în sensul art. 2 din Legea privind declararea averii și a intereselor personale nr. 133/2016, este soțul/soția, copilul, concubinul/concubina subiectului declarării, persoana aflată la întreținerea subiectului declarării, de asemenea persoana înrudită prin sânge sau prin adopție cu subiectului declarării (părinte, frate/soră, bunic/bunică, nepot/nepoată, unchi/mătușă) și persoana înrudită prin afinitate cu subiectul declarării (cumnat/cumnată, socru/soacră, ginere/noră).

La rândul său, art. 33 alin. (4) și (5) din Legea nr. 132/2016 prevede că, controlul averii și al intereselor personale se extinde asupra membrilor de familie, părinților/socrilor și copiilor majori ai persoanei supuse controlului. Dacă persoana supusă controlului se află în concubinaj cu o altă persoană, verificarea se va extinde și asupra averii acestei persoane.

Dacă există aparența că bunurile persoanei supuse controlului au fost înscrise pe numele altor persoane, controlul se va extinde și asupra acestor bunuri și persoane. Dacă subiectul declarării a indicat venituri și bunuri obținute din donații sau deține bunuri în comodat, controlul se va extinde și asupra donatorului și comodantului. Acestora li se pot cere clarificări privind originea veniturilor utilizate pentru achiziția și întreținerea respectivelor bunuri. Pentru clarificarea acestor aspecte, inspectorul de integritate poate solicita informații relevante de la orice persoană fizică sau juridică.

Completul de judecată special notează că, potrivit spiritului Legii nr. 26/2022, Comisia de evaluare nu constată dacă un candidat întrunește sau nu criteriile de integritate și/sau existența cărorva încălcări ale candidaților, ci doar existența sau lipsa unor circumstanțe factice suficiente ce permit să se ajungă la concluzia că există dubii serioase privind conformitatea candidatului cu criteriile legale de integritate sau, după caz, insuficiente pentru a constata lipsa de conformitate.

În situația în care Comisia de evaluare constată existența unor dubii serioase privind necorespunderea candidatului cu criteriile de integritate etică și financiară, aceasta acordă candidatului posibilitatea de a desființa aceste dubii, prin darea de explicații la întrebările formulate și prezentarea probelor în susținerea poziției sale.

Completul de judecată special menționează că, în decizia nr. 22 din 27 ianuarie 2023, la compartimentul III „Evaluarea candidatului”, Comisia de evaluare a constatat existența unor dubii serioase în privința Marinei Rusu, candidată la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii, privind criteriile de integritate financiară și etică, ținând cont de următoarele circumstanțe:

1. Nedepunerea declarației de avere și interese personale pentru perioada 2014-2016;
2. Întârzieri în examinarea a 16 plângeri privind condițiile de detenție.

Cu referire la nedepunerea declarației de avere și interese personale pentru perioada 2014 – 2016, Completul de judecată special reține următoarele.

Comisia de evaluare a verificat respectarea de către candidată a regimului juridic al declarării averii și intereselor personale, precum și sursele de venit și metodele de dobândire a activelor de către candidată și, dacă este cazul, de către membrii familiei și persoanele apropiate candidatei.

Comisia a luat act de argumentul candidatei potrivit căruia omisiunea sa de a depune declarațiile pentru cei trei ani în care a fost în concediu nu a fost una intenționată.

Comisia de evaluare a constatat că lipsa informațiilor privind veniturile și averea dobândită de candidată în perioada 2014 - 2016 a împiedicat Comisia să își îndeplinească obligația de a verifica, în mod amănunțit, veniturile obținute de candidată și cheltuielile suportate în acea perioadă. În absența tuturor informațiilor financiare, Comisia nu și-a putut forma o imagine exactă a situației financiare a candidatei în acea perioadă și, prin urmare, nu a fost în măsură să verifice dacă veniturile obținute au fost legitime și dacă activele au fost dobândite în mod legal.

Completul de judecată special relevă că, într-adevăr, candidata nu a depus o declarație în modul prevăzut de prevederile art. 6 alin. (5) din Legea nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale, pentru anii 2014 – 2016, perioadă în care raportul de muncă a fost suspendat în legătură cu acordarea concediului pentru îngrijirea copilului. Candidata a recunoscut acest fapt în timpul evaluării, relatând că nu a depus o declarație odată cu anularea suspendării, pe motiv că nu a știut despre această obligație, fapt pentru care îi pare rău.

Totodată, în contextul problemei identificate, Completul de judecată special învederează că, respectarea regimului juridic al declarației de avere și interese personale de către subiecții declarării are drept scop prevenirea îmbogățirii nejustificate și ilicite și evitarea conflictelor de interese în activitatea acestora, inclusiv cu atragerea la răspundere pentru asemenea fapte.

În context, potrivit art. 10 alin. (2) – (3) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, Comisia de evaluare și secretariatul acesteia au acces gratuit și în timp real la sisteme informaționale care conțin date necesare pentru realizarea mandatului său și anume, pentru evaluarea integrității etice și a integrității financiare a candidaților, în condițiile legislației privind schimbul de date și interoperabilitatea, cu excepția informației care cade sub incidența prevederilor Legii nr. 245/2008 cu privire la secretul de stat.

În procesul de evaluare a integrității candidaților, Comisia de evaluare are dreptul să solicite de la persoanele fizice și juridice de drept public sau privat, inclusiv de la instituțiile financiare, documentele și informația necesare pentru realizarea evaluării. Informațiile solicitate se prezintă Comisiei de evaluare gratuit, inclusiv în format electronic, în termen de cel mult 10 zile de la data solicitării.

Totodată, alin. (7) din norma legală precitată stabilește în mod expres că, în scopul elucidării unor neclarități depistate, Comisia de evaluare poate solicita, la orice etapă a procedurii de evaluare, date și informații suplimentare de la candidații evaluați.

Conform art. 2 pct. 1 lit. d) din Regulamentul de evaluare al Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, în temeiul Legii nr. 26/2022, adoptat la ședința Comisiei de evaluare din 02 mai 2022, una din principalele etape ale evaluării sunt întrebările și solicitările de trimitere a documentelor candidaților în măsura în care este necesar pentru a elucida problemele de integritate etică și financiară. Candidații urmează să răspundă în termenul stabilit de Comisie.

Astfel, din normele legale nominalizate se deduce că, în cazul depistării unor neclarități Comisia de evaluare poate solicita, la orice etapă a procedurii de evaluare, date și informații suplimentare de la candidat, pentru a înlătura dubiile serioase care au apărut în fața Comisiei.

La 13 septembrie 2022, prin intermediul poștei electronice, Comisia de evaluare a trimis candidatei prima rundă de întrebări, prin care a solicitat date și informații suplimentare pentru a clarifica mai multe aspecte, la care urma să fie transmise răspunsuri până la 17 septembrie 2022. Candidata a prezentat răspunsurile desfășurate la întrebări și acte suplimentare, la 17 septembrie 2022.

Ulterior, la 21 septembrie 2022, Marina Rusu a prezentat Comisiei de evaluare documentele adiționale pentru completarea informației din prima rundă de întrebări.

La 09 noiembrie 2022, Comisia de evaluare a transmis a doua rundă de întrebări pentru a elucida unele aspecte care au apărut în cadrul evaluării, stabilind termenul de prezentare – 12 noiembrie 2022. Informația a fost prezentată la data de 14 noiembrie 2022.

Prin scrisoarea expediată în adresa candidatei, la 14 noiembrie 2022, Comisia de evaluare a informat-o despre faptul că în răspunsurile expediate Comisiei pentru a doua rundă de întrebări s-a indicat despre anexarea copiilor documentelor la întrebările nr. 3 și nr. 5, însă acestea nu s-au regăsit printre documentele anexate la mesaj. Prin urmare, Comisia de evaluare a solicitat confirmarea expedierii acestora.

Ulterior, la 22 noiembrie 2022, Comisia de evaluare în mod repetat a solicitat de la Marina Rusu prezentarea actelor confirmative pentru a doua rundă de întrebări, stabilind termenul de prezentare – 24 noiembrie 2022 (f.d. 486, Dosar administrativ), care a fost respectat de reclamantă.

La 07 decembrie 2022, Marina Rusu a prezentat Comisiei de evaluare acte suplimentare cu privire la veniturile lui Oleg Curtiș pentru perioada 2013 – 2018.

Pentru a elucida unele aspecte constatate în timpul audierilor publice, la 19 decembrie 2022, Comisia de evaluare a solicitat date și informații suplimentare, pentru a fi prezentate până la data de 22 decembrie 2022, termen respectat de candidată.

În acest sens, Completul de judecată special atestă că, aparenta simpla nedepunere a unei declarații atunci când acest lucru nu s-a făcut intenționat, nu reprezintă pentru Comisia independentă de evaluare o circumstanță care să facă imposibilă evaluarea pozitivă a unui/ei candidat/ă. Așa a statuat atât în Decizia nr.22

din 27 ianuarie emisă în privința Marinei Rusu, cât și în Decizia nr.38 din 08 iunie 2023 în privința Marianeii Cherpec.

Reclamanta a invocat tratamentul diferențiat al Comisiei independente de evaluare în privința sa în comparație cu alți candidați care au promovat evaluarea: Ioana Chironet, Sergiu Caraman, Vasile Șchiopu, Mariana Cherpec, cu referire la aspectul ce ține de nedeținerea declarației.

Completul de judecată special respinge argumentul reclamantei privind discriminarea sa în raport cu candidații Ioana Chironet, Sergiu Caraman, Vasile Șchiopu, or, împrejurările examinate în privința lor (pretinsa nedeținere a unor conturi bancare, pretinsa nedeținere a unei donații sau a prețului de procurare a unui automobil, etc) nu sunt comparabile.

Cu referire la aparenta discriminare în raport cu Mariana Cherpec, Completul de judecată special reține că, în cazul ambelor candidate a fost examinată împrejurarea ce ține de nedeținerea unor declarații pe venit și interese, Marina Rusu pentru perioada 2014-2016, când a fost în concediu de îngrijire a copilului, și Mariana Cherpec pentru anii 2010, 2011.

În cazul ambelor candidate, Comisia independentă de evaluare a acceptat argumentul lor că acest lucru nu s-a făcut intenționat, indicând că simpla nedeținere a declarației nu poate duce la constituirea unor dubii serioase într-o astfel de ipoteză (nedeținerea nu este făcută cu bună știință).

Totuși, dacă în cazul Marianeii Cherpec, cu ocazia acestei constatări (nedeținerea nu a fost intenționată) subiectul s-a epuizat, atunci în cazul Marinei Rusu, Comisia independentă de evaluare a relevat că din cauza nedeținerii declarației de către candidată este imposibil de verificat veniturile și cheltuielile ei pentru perioada de referință.

Completul de judecată special nu poate găsi o explicație la această abordare diferită și nici din decizia nr.38 din 08 iunie 2023, emisă în privința Marianeii Cherpec, nu poate fi dedusă.

Or, importanța depunerii unor declarații pe venit și interese se explică prin necesitatea existenței unui mecanism eficient de verificare a faptului dacă funcționarii/demnitarii se folosesc de „oportunitățile” ce le oferă funcția deținută pentru a culege foloase necuvenite. Marina Rusu nu a depus declarație pentru perioada aflării în concediu de îngrijire a copilului, adică ea nu a fost în funcție, nu a putut să abuzeze de aceasta pentru a obține beneficii. Mariana Cherpec, din contra, în perioadele pentru care nu a depus declarații, exercita funcția de procuror. Necâtând la aceasta, este inexplicabil de ce anume în cazul Marinei Rusu Comisia independentă de evaluare a considerat că există dubii cu privire la venituri și cheltuielile pe care nu le poate verifica, spre deosebire de cazul Marianeii Cherpec, în privința căreia nu a constatat careva suspiciuni pe același motiv. Din decizia emisă în privința Marianeii Cherpec nu poate fi dedusă că Comisia independentă de evaluare a suspus verificării veniturile și cheltuielile pentru perioada în care nu a depus declarații, prin contrapunerea altor date la care a avut acces, în lipsa declarației.

Subsecvent, Completul de judecată special relevă că, Comisia independentă de evaluare i-a imputat Marinei Rusu că ea nu poate justifica existența unor venituri

pentru perioada 2014-2016, care să-i permită să facă față cel puțin cheltuielilor de consum ale populației (CPP). Altfel spus, Marina Rusu n-ar fi reușit să justifice că a avut cel puțin venituri echivalente cu „minimul de existență” pentru sine și familia sa.

În acest sens, Completul de judecată special nu poate accepta această abordare a Comisiei independente de evaluare.

Potrivit Constituției, Republica Moldova este atât un stat de drept, cât și unul social. Fiind un stat social, aceasta înseamnă că este asigurat un mecanism de asistență socială (plăți, compensații etc) pentru păturile vulnerabile, care temporar sau permanent se află în imposibilitate de a-și asigura necesitățile de bază pentru viață. Fiind un stat de drept, unul din pilonii acestuia o reprezintă separarea puterilor și independența acestora una față de alta. O putere judiciară independentă nu există fără un judecător independent. Un judecător este independent doar dacă îi sunt asigurate toate cele trei elemente ale acesteia (independenței): instituțională, funcțională și financiară.

Independența financiară a unui judecător presupune faptul că statul prin politica de salarizare îi asigură un trai decent, ca el (judecătorul) să aibă acces la toate comoditățile elementare de viață: hrană, îmbrăcăminte, loc de trai, cât de modest n-ar fi, un mijloc de transport, chiar dacă nu unul de lux, posibilitatea să meargă la odihnă, cât de modestă n-ar fi etc. Conceptul de „independență financiară a unui judecător” este de o valoare cu mult peste „minimul de existență”.

Poziția Comisiei independente de evaluare precum că statul Republica Moldova, prin politica sa de salarizare, nu este în stare să-i asigure unui judecător, chiar dacă se află într-un concediu de îngrijire a copilului, un „minim de existență” nemaivorbind de un trai decent, este echivalentă cu un act de constatare a faptului că Republica Moldova este un stat falit. Evident că Completul de judecată special nu poate accepta această abordare și, în viziunea sa, nu este absolut deloc corect să impui un judecător să se justifice că plățile ce-i sunt oferite de stat sunt destule pentru a i se asigura „minimul de existență”. E de bun simț să fie acceptat de principiu că plățile oferite de stat judecătorului sunt destule pentru a-i asigura cel puțin un „minim de existență”, fără a-l impune să mai demonstreze altceva.

Completul de judecată special acceptă că, atunci când pe lângă cele absolut necesare pentru viață (hrană, îmbrăcăminte etc), un judecător își procură și alte utilități (bunuri, servicii), e justificat ca la calcularea prezumtivă a cheltuielilor să se ia în considerație și acel „minim de viață” după formula: „minimul de viață” + utilitățile, pentru a putea verifica dacă plățile din partea statului justifică cheltuielile judecătorului. Însă, în situația în care nu există date că judecătorul a avut alte cheltuieli în afară de cele absolut necesare și minime, iar în cazul Marinei Rusu nu s-a stabilit contrariul, în opinia Completului de judecată special este incorect de a-l supune pe judecător unei stări absolut ingrate de a încerca să demonstreze că modul lui de viață îi permite să se întrețină din plățile pe care le oferă statul.

Necătând la cele relatate supra, Completul de judecată special reține că, Marina Rusu, deși se afla într-o stare destul de jenantă, a încercat să-și justifice veniturile în perioada în care se afla în concediu de îngrijire a copilului. Inclusiv, a făcut trimitere la îndemnizația de îngrijire a copilului, la salariul pe care l-a avut

soțul în perioada de referință, care deși era unul destul de modest, dar oricum reprezenta un surplus la plățile sociale acordate de stat.

Deasemenea, reclamanta a încercat să argumenteze că și acel „minim de existență” statistic, calculat de stat, în cazul ei a fost unul și mai redus, deoarece familia sa în acea perioadă locuia la casa soacrei, adică a mamei fostului soț. Respectiv, o parte din cheltuielile ce se iau în considerație la calculul coșului minim de existență, de fapt, nu ar fi fost impusă să le suporte.

Comisia independentă de evaluare a respins acest argument, pe motiv că reclamanta Marina Rusu nu a prezentat probe care ar fi fost venitul fostei mame soacre în perioada de referință (2014-2016) pentru a se putea verifica dacă ea putea să le acorde ajutor.

Odată cu examinarea prezentei cauze, Marina Rusu a administrat probe care pot releva care era venitul legal al fostei soacre în acea perioadă.

Completul de judecată special consideră că, aceste probe prezintă o importanță majoră pentru evaluarea candidatei Marina Rusu, corespunderii acesteia cu criteriul de integritate financiară și, deși nu au fost prezentate Comisiei de evaluare, instanța de judecată este obligată să le accepte. Or, potrivit art. 14 alin. (8) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10 martie 2022, la examinarea cererii de contestare a deciziei Comisiei de evaluare, completul de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție poate adopta una dintre următoarele decizii:

a) respingerea cererii de contestare;

b) admiterea cererii de contestare și dispunerea reevaluării candidaților care nu au promovat evaluarea, dacă constată că, în cadrul procedurii de evaluare, Comisia de evaluare a admis unele erori procedurale grave, care afectează caracterul echitabil al procedurii de evaluare, și că *există circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat.*

Astfel, sintagma din textul legal „și că există circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” semnifică că candidații pot prezenta probe care să înlăture dubiile serioase chiar și-n instanța de judecată.

În opinia Completului de judecată special, deși nu au fost prezentate Comisiei de evaluare, nici la etapa întrebărilor scrise, nici la etapa audierilor, ci abia în instanța de judecată, înscrisurile administrate de către reclamantă demonstrează că tabloul creat de Comisia independentă de evaluare în privința veniturilor reclamantei pentru perioada 2014-2016 nu a fost care să reprezinte obiectiv realitatea.

Astfel, deși marja de apreciere a Comisiei independente de evaluare este una foarte mare, ea nu este nelimitată (trebuie să se bazeze pe anumite circumstanțe obiective). Aceste circumstanțe, în opinia Completului de judecată special, nu au fost stabilite cu referire la dubiile serioase legate de „Nedepunerea declarației de avere și interese personale pentru perioada 2014 – 2016”. Respectiv, în această privință sunt întrunite condițiile prevăzute de art. 14 alin. (8) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10 martie 2022 (*există*

circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat), pentru a fi dispusă reevaluarea.

Cu referire la dubiile serioase legate de întârzieri în examinarea a 16 plângeri privind condițiile de detenție, Completul de judecată special al Curții Supreme de Justiție relevă următoarele.

Comisia de evaluare a menționat că a fost îngrijorată de diligența insuficientă din partea candidatei în ceea ce privește organizarea programului ei de lucru și inabilitatea ei de a prioritiza cauzele ce au importanță, conform standardelor CEDO, care necesită a fi examinate și soluționate într-o perioadă de timp rezonabilă, date fiind drepturile care sunt afectate.

Comisia de evaluare a luat act de afirmațiile candidatei privind lipsa de cooperare din partea administrației instanței pentru a rezolva situația referitoare la concediul medical de durată al grefierului. Cu toate acestea, Comisia nu a primit documente de confirmare din partea candidatei cu privire la nicio solicitare adresată administrației instanței pentru a rezolva o oarecare problemă.

Comisia de evaluare a specificat că, toate instanțele naționale se confruntă cu aceeași problemă, dar unii judecători reușesc în termeni rezonabili să își îndeplinească cu succes îndatoririle prin organizarea muncii lor. Pentru a soluționa cauzele în mod eficient, echitabil și prompt, un judecător trebuie să demonstreze că acordă atenția cuvenită drepturilor părților de a fi audiate și de a rezolva problemele fără costuri sau întârzieri inutile.

Comisia de evaluare a concluzionat că, deși întârzierile în luarea deciziilor judecătorești sunt regretabile în toate cazurile, atunci când întârzierea subminează o garanție legală de protejare a drepturilor și siguranței persoanelor cu protecție limitată, întârzierea este deosebit de gravă.

La acest capitol, se reține că, în ianuarie 2019, Marina Rusu a fost numită în exercitarea atribuțiilor de judecător de instrucție la Judecătoria Cahul, sediul Taraclia. Potrivit deciziei Consiliului Superior al Magistraturii nr. 444/21 din 16 octombrie 2018, candidata și-a păstrat competența de judecător pentru a finaliza examinarea mai multor cauze aflate pe rol la Judecătoria Criuleni.

În perioada 24 septembrie 2019 – 07 noiembrie 2019, în adresa Consiliului Superior al Magistraturii au parvenit 16 plângeri, care au fost înaintate de către unii condamnați ce își ispășeau pedeapsa sub formă de privațiune de libertate la Penitenciarul nr. 1 - Taraclia, cu sediul în orașul Taraclia. Acești condamnați au invocat că, magistrata vizată ar fi admis tergiversarea examinării cererilor înaintate în ordinea prevăzută de legislația procesual penală.

La data de 21 februarie 2020, Plenul Colegiului disciplinar, prin Hotărârea nr. 5/2, a încetat procedura disciplinară declanșată în temeiul plângerilor parvenite. Drept temei a soluției adoptate a servit faptul că, deși termenul de examinare a cererilor autorilor sesizărilor a fost depășit, motivele acestor depășiri nu pot fi imputate candidatei și, prin urmare, nu a fost constatată nicio abatere disciplinară în acțiunile candidatei.

Hotărârea nr. 5/2 din 21 februarie 2020 a fost contestată, iar prin hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 227/24 din 6 octombrie 2020, s-a admis

contestația înaintată, fiind adoptată o nouă hotărâre prin care magistratului i-a fost aplicată o sancțiune disciplinară sub formă de „avertisment”.

Fiind în dezacord cu o astfel de soluție, candidatul a contestat Hotărârea nr. 227/24 din 6 octombrie 2020 a Consiliului Superior al Magistraturii, la Curtea de Apel Chișinău. Ca rezultat, la data de 29 noiembrie 2021, prin Decizia nr. 3-202/21, Curtea de Apel Chișinău a anulat actul contestat, consecvent și sancțiunea disciplinară sub formă de „avertisment”. Chiar dacă plângerile depuse de către condamnați au fost examinate tardiv în coraport cu prevederile legislației în vigoare, Curtea de Apel Chișinău a stabilit că circumstanțele tergiversării examinării cauzelor respective nu au fost generate din motive imputabile candidatei.

La 04 februarie 2022, Consiliul Superior al Magistraturii a formulat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău, iar prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 06 iulie 2022, s-a declarat inadmisibil recursul.

Conform art. 8 alin. (6) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, în aprecierea criteriilor prevăzute la alin. (2)–(5) și în luarea unor decizii cu privire la acestea, Comisia de evaluare nu depinde de constatările altor organe cu competențe în domeniul respectiv.

La acest capitol, cu titlu de principiu, Completul de judecată special observă că legislatorul i-a permis Comisiei să-și facă propriile concluzii la aprecierea criteriilor de integritate și la adoptarea deciziilor.

În același timp, potrivit Opiniei comune a Comisiei de la Veneția și a DGI al Consiliului Europei din 14 martie 2023:

- Pentru Comisia de la Veneția și DGI, Comisia de evaluare nu poate neglija o hotărâre anterioară, care a intrat în vigoare – de exemplu, hotărârea de achitare a unui judecător/procuror privind comiterea unei infracțiuni de corupție sau anularea unei sancțiuni disciplinare aplicate acestuia, pct.54;

- Ministerul Justiției a explicat că CE și CSM/CSP vor putea să nu ia în considerare deciziile în cazurile disciplinare anterioare ca fiind „vădit nerezonabile”. Comisia de la Veneția notează că acest lucru îi permite *de facto* CE să redeschidă orice cauză disciplinară (chiar și una foarte veche), ceea ce prejudiciază securitatea juridică și poate fi considerat ca subminând rolul constituțional al CSM/CSP. Din nou, redeschiderea unei cauze disciplinare poate fi justificată în mod excepțional (de exemplu, atunci când au fost descoperite circumstanțe noi, în special în urma unei hotărâri a CEDO), dar formula propusă lasă prea mare marja discreționară CE. Comisia de la Veneția reiterează faptul că orice redeschidere ar trebui să fie permisă doar în mod excepțional și să urmeze o procedură normală prevăzută pentru asemenea situații, pentru a exclude faptul că aceeași chestiune este examinată în paralel în cadrul procedurii de verificare și al oricărei alte proceduri naționale prevăzute pentru asemenea situații, pct.61;

- În concluzie, deși Comisia de la Veneția înțelege că Comisiile de evaluare pot examina unele comportamente, care au constituit obiectul altor proceduri sau care încă nu au fost examinate în alte foruri, rapoartele Comisiei de evaluare nu ar trebui să aducă atingere autorității hotărârilor judecătorești definitive și să respecte

principiul *res judicata*, așa cum a fost decis în procedurile penale ori disciplinare, pct.63.

Completul de judecată special învederează că instrumentarul pe care îl are la dispoziție Comisia independentă de evaluare este unul cu mult mai mare decât cel al altor organe care au, mai mult sau mai puțin, tangență cu verificarea corectitudinii comportamentului financiar (Serviciul Fiscal de Stat, Autoritatea Națională de Integritate etc). În acest sens, este absolut firesc ca Comisia independentă de evaluare să nu fie legată de deciziile emise de aceste organe, îndeosebi atunci când este în posesia unor acte, mărturii, altor mijloace de obținere a informației, care conturează un alt tablou decât cel pe care l-a avut organul emitent a unei decizii.

În același timp, în cazul unor proceduri disciplinare în privința judecătorilor sau procurorilor, care au ajuns și în judecată, odată cu pronunțarea unei soluții finale ar fi admisibil să se revină asupra acesteia doar în cazul prezenței unor circumstanțe excepționale. Or, în caz contrar, s-ar afecta principiul *res judicata* și, implicit, s-ar reduce autoritatea puterii judecătorești, care se bazează anume pe ideea că hotărârile judecătorești se prezumă că sunt corecte și nu pot fi puse în discuție.

Revenind la dubiile serioase ale Comisiei independente de evaluare față de Marina Rusu în raport cu procedura disciplinară, Completul de judecată special reține că în privința reclamantei există un act judiciar și anume, decizia nr. 3-202/21 din 29 noiembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău, devenită irevocabilă prin declararea inadmisibilă a recursului, prin care instanța de judecată s-a expus pe aceleași fapte dezbătute și de Comisia independentă de evaluare. Potrivit deciziei, s-a constatat că Marina Rusu nu a comis faptele care i-au fost imputate.

Completul de judecată special reține că, Comisia independentă de evaluare și-a bazat concluziile pe materialele din dosarul disciplinar, care evident că a fost și la dispoziția instanței de judecată și care s-a expus pe marginea lor. Respectiv, nu este clar care au fost acele circumstanțe excepționale care au determinat Comisia independentă de evaluare să pună în discuție încă o dată circumstanțele care au dus la pornirea și examinarea procedurii disciplinare. La fel, nu este clar care au fost acele circumstanțe excepționale care au convins Comisia independentă de evaluare că ar fi cazul de ajuns la o altă concluzie decât cea a instanței de judecată.

Subsecvent, Completul de judecată special constată că împrejurările analizate de Comisia independentă de evaluare nu au fost suficiente pentru conturarea unei concluzii obiective.

În primul rând, expunându-se în privința volumului de lucru pe care l-a avut Marina Rusu la Judecătoria Cahul și în ce măsură ar fi avut posibilitate reală să examineze în termen cele 16 cauze care au fost obiectul unor plângeri, Comisia independentă de evaluare nu a luat în considerare numărul total al cauzelor pe care le-a avut în procedură Marina Rusu în perioada de referință (anul 2019). Or, aceasta era absolut necesar, pentru a putea stabili dacă reclamanta avea posibilitatea reală, în caz de amânare, să stabilească un termen cât mai restrâns pentru o nouă ședință.

La fel, în decizie nu se face nici o referire, câte cauze similare celor care au fost obiect al unor plângeri a reușit Marina Rusu să examineze în perioada de referință. În ședință, Marina Rusu a invocat că a examinat aproximativ 200 astfel de cauze. Deși Completul de judecată special nu are date dacă afirmația reclamantei

corespunde sau nu realității, însă, reprezentantul pârâtei nu a avut un răspuns în acest sens.

De asemenea, în decizie nu se arată în câte cazuri din cele 16 care au fost obiect al unor plângeri, condamnații au ieșit imediat la libertate ca urmare a pronunțării unor soluții finale. Or, în ședință, Marina Rusu a afirmat că în nici unul din cele 16 cazuri, în urma soluționării, condamnații nu au ieșit imediat la libertate, ci s-au ales doar cu reducerea termenilor de detenție. În același timp, atunci când au început să apară acel tip de cauze ca efect al adoptării actului normativ, ea a încercat să examineze cât mai rapid anume cauzele în care deținuții aveau șanse reale de a ieși imediat la libertate în caz de admitere a cererilor.

Comisia independentă de evaluare i-a imputat reclamantei că a utilizat din greu zilele de concediu de odihnă sau medical, iar aceasta i-a afectat posibilitatea de a examina cu celeritate unele tipuri de cauze care potrivit legii urmau a fi examinate într-un termen de maximum trei luni. Însă, Comisia independentă de evaluare a omis să examineze faptul că reclamanta locuia, având cinci copii, în mun. Chișinău, iar serviciul și-l îndeplinea în or. Taraclia. Zilnic, pentru a se deplasa la și de la serviciu, Marina Rusu petrecea în transport în jur de 6-8 ore. Acest fapt n-avea cum să nu se răsfrângă negativ asupra stării de sănătate, or, acest regim te epuizează atât fizic, cât și emoțional. Evident că aceasta duce și la scăderea capacității de lucru. Și e firesc, ca în astfel de situație persoana să utilizeze toate oportunitățile puse la îndemână de lege, pentru a-și reface sănătatea. Respectiv, contrar opiniei Comisiei independente de evaluare, Completul de judecată special nu consideră că un judecător trebuie să-și jertfească sănătatea și să nu beneficieze de concediile la care are dreptul, precum și să lucreze 24/24 pentru a finisa dosarele pe care le are în procedură și pe care, în mod normal, nu are cum să le examineze în cele opt ore de lucru pentru care este retribuit, nemaivorbind că cuantumul retribuției ridică semne de întrebare aceleiași comisii dacă este destul pentru satisfacerea necesităților elementare de viață.

Acest aspect este relevant în contextul în care Marinei Rusu i s-a invocat pauza mare între ședințele stabilite, însă, din decizie nu este clar în ce măsură a fost analizat faptul dacă în perioadele respective era sau nu judecătoarea în concedii de odihnă sau medicale.

În aceeași ordine de idei, Completul de judecată special nu poate face abstracție de realitatea existentă în sistem și anume că chestiunile de serviciu, de regulă, se soluționează în baza adresărilor verbale din partea unui judecător către conducerea instanței. Și doar în cazul în care nu se reacționează, pentru a soluționa o problemă, oricare ar fi natura ei, logistică, organizațională etc, judecătorii apelează la cereri scrise în adresa președinților de instanță. Ținând cont de faptul că există o adresare scrisă din partea Marinei Rusu către conducerea instanței, datată din toamna anului 2019, Completul de judecată special nu atestă la moment careva împrejurări pentru a nu accepta cele invocate de judecătoare și anume că anterior s-a adresat verbal de mai multe ori pentru a fi remediată problema creată (nereușirea examinării în termen a tuturor contestațiilor), însă conducerea instanței nu a reacționat deloc.

În acest context, Completul de judecată special reiterează că, marja de apreciere a Comisiei independente de evaluare este una foarte mare, dar nu nelimitată (trebuie să se bazeze pe anumite circumstanțe obiective). Aceste

circumstanțe, în opinia Completului de judecată special, nu au fost stabilite cu referire la dubiile serioase legate de „Procedura disciplinară intentată în anul 2019”. Respectiv, în această privință sunt întrunite condițiile prevăzute de art. 14 alin. (8) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10 martie 2022 (*există circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat*), pentru a fi dispusă reevaluarea.

Din considerentele menționate, Completul de judecată special relevă că, în prezenta cauză se regăsesc temeuri legale de a anula decizia Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 22 din 27 ianuarie 2023 cu privire la candidatura Marinei Rusu.

În conformitate cu prevederile art. 224 alin. (1) lit. a), art. 195 din Codul administrativ, art. 238-241 din Codul de procedură civilă, art. 14 alin. (6), alin. (8) lit. b), alin. (9) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10 martie 2022, Completul de judecată special, instituit în cadrul Curții Supreme de Justiție, pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor,

d e c i d e:

Se admite cererea de contestare depusă de Marina Rusu împotriva Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor cu privire la anularea deciziei nr. 22 din 27 ianuarie 2023 și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatei.

Se anulează decizia Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 22 din 27 ianuarie 2023 cu privire la candidatura Marinei Rusu.

Se dispune reevaluarea candidatei Marina Rusu de către Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței, judecător

Ion Malanciuc

Judecători

Oxana Parfeni

Aliona Donos